

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Юрий Проданов – Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”,
определен за подготвящ становище на дисертационен труд за присъждане на образователната и
научна степен „доктор“ по научната специалност 3.5 Обществени комуникации и информационни
науки (Медии и комуникации – Медиен език и стил)

Автор: Венцислав Венциславов Василев редовен докторант в катедра
„Пресжурналистика и книгоиздаване” при Факултета по журналистика и масова
комуникация на Софийския университет “Св. Климент Охридски”

Тема: Методи на изкуствения интелект за събиране, синтезиране, обработване и предоставяне
на информация в журналистиката

Научен ръководител: проф. д-р Ефрем Ефремов

I. Оценка на качествата на дисертационния текст

- Дисертацията на Венцислав Василев е посветена на изключително актуално аналizationsонно поле, предопределено от факта, че развитието, функционирането, проблемите и предизвикателствата, които Изкуственият интелект (ИИ) поставя не само пред журналистиката, но и пред всички аспекти на човешкото развитие са изключително сериозни. Нещо повече – характерно за феномени, свързани с информационните технологии и дигитализацията е, че те са в процес на продължаващо интензивно развитие и промяна. А това прави наблюденията, анализът и изводите изключително трудни, поради постоянно променящият се обект на изследване. Интердисциплинарният подход при създаването на научния труд дава отлични възможности за оригинални наблюдения и коментари – не само в полето на информатиката и компютърните науки (инженерингов профил), но и в свързаността им с медиазнанието (социални, културни и икономически измерения на проблема).

Дисертантът обособява темпоралните граници на явлението ИИ, определяйки техния почти осемдесетгодишен обхват. Прякото и забележимо влияние на ИИ спрямо журналистическата практика и формирането на медийно съдържание е по-късен етап в развитието на ИИ и се позиционира в и след първото десетилетие на 21-ви век. В тази част на работата си Венцислав

Василев демонстрира отлично познаване на теоретичните и исторически източници, свързани с изследванията в това направление. Коректно и подробно проследява възникването на ИИ, основните понятия в сферата, начинът на създаването му, еволюцията и приложенията му. Малко встрани от основната тема е проследяването на правните ограничения при прилагането му в ЕС – проблем, който все още е в процес на случване, за да бъде дескриптивно систематизиран. Актуалността на изследването си дисертантът аргументира с твърдението, че в България изкуственият интелект интересува предимно компютърните инженери, но темата почти не е разглеждана от медийни изследователи. А, според него: „Това поставя и необходимостта от мащабно изследване на този феномен през призмата на журналистиката и редакторската дейност.“ Цитира се и становище на Европейския съюз за радио и телевизия (EBU), според което навлизането на ИИ в медиите е: „четвъртата голяма вълна на цифровата трансформация за журналистиката в обществените медии след онлайн страниците, мобилните приложения и социалните мрежи.“ (с.10)

Важен позитив на изследването е, че то обобщава и класифицира различните опити в световната практика, дава познания за еволюцията, функционирането и основните принципи при изграждането на ИИ, както и възможни приложения за внедряването на готови безплатни и платени модели в България.

Приносен характер има разработената класификация на видовете приложения с изкуствен интелект според тяхната практическа употреба в медиите както в полза на журналистите (в създаването на медийно съдържание), така и в полза на потребителите.

Докторантът демонстрира отлична библиографска осведоменост – цитираните научни изследвания (статии, монографии, онлайн ресурси и пр.), на които се позовава са 149 – актуални, съвременни, коректно цитирани, съгласно нормативните изисквания за това, а почти всички (напълно естествено) все още не преведени на български.

Дисертацията е композиционно структурирана в класическата подредба на три глави, придружени с увод и заключения. В началото е формулирана тезата и очакваните резултати. Трите глави следват своеобразна дедуктивна логика – от общотеоретичните въпроси, свързани с историята и развитието на ИИ (в първа глава), през внедряването на ИИ във водещите медии по света, тенденциите в развитието на ИИ за медиите, ограничаващи тази дейност, както и необходимите компетенции сред журналистите преди внедряването на ИИ (във втора), до даването на отговор на въпроса какъв самостоятелно разработен модел на изкуствен интелект би имал своето място на медийния пазар (трета глава). Всъщност именно в тази глава е и един от основните приноси моменти в дисертацията, защото в нея докторантът си поставя за цел да създаде именно такъв работещ модел.

От гледна точка на езиково-стиловите качества на изложението трябва да се каже, че текстът на дисертацията има отчетливо фрагментарен характер (видим още в съдържанието на

доктората). От една страна това вероятно е опит да се систематизира сложността и многоаспектността на изследваното явление (ИИ) в поредица от тезисни и кратки в съдържателен план акценти. Вероятно фрагментарността е повлияна и от (може би) инженеринговия подход при композирането му. Това в някаква степен е в дисонанс с хуманитаристично медийния дискурс, очакван от подобни текстове. Рискът при подобен подход е, че в опасението си да не бъде пропуснат важен момент в проявите и функционирането на ИИ, текстът се нахъсва и в някаква степен намалява неговата рецептивистка убедителност. Иначе, пропуските в сферата на граматиката и пунктуацията (незначителни, всъщност) могат да се отдадат изцяло на техническа несъсредоточеност. Текстът на автореферата напълно съответства на текста на дисертационния труд.

II. Приноси на дисертационното изследване

Както вече бе отбелязано изследователското поле предлага сериозни предизвикателства, свързани с новостта на явлениято ИИ и неговата практическа свързаност с трансформациите на журналистическата професия и медиите по принцип. В този смисъл основен принос е, от една страна, прегледът и систематизирането на теоретичните концепции за ИИ. От друга - даването на отговор, от страна на дисертанта, на въпроса какъв самостоятелно разработен модел на изкуствен интелект би имал своето място на медийния пазар в България. Именно и тук е потенциалната възможност за използване на научните резултати в медийната практика у нас, при констатираното от изследването положение, че все повече медии в България използват изкуствен интелект при формиране на своето медийно съдържание.

III. Публикации и участия в научни форуми

От гледна точка на факта за съобразно приложените от докторанта материали към документите по процедурата, може убедено да се каже, че са изпълнени изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ за апробиране и оповестяване на резултатите от изследването според чл. 5, т. 5 и напълно са покрити минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

IV. Заключение

В заключение, като имам предвид съвременното звучене на този труд, неговата познавателна и теоретична стойност и приносния му характер, препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Венцислав Венциславов Василев за дисертационния му труд на тема: „Методи на изкуствения интелект за събиране, синтезиране, обработване и предоставяне на информация в журналистиката“ в професионално направление

3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Медиян език и стил)

Дата: 24.04. 2025 г.

Рецензент: доц. д-р Юрий Петров Проданов

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“